

Handläggare
Annelie Carlsbecker

Mottagare
Sigrid Andersson
Djurhälsoenheten
Jordbruksverket
e-post: genteknik@jordbruksverket.se

Ansökan om godkännande av genetiskt modifierad soja, MON 87705 x MON 87708 x MON 89788

Yttrande

Gentekniknämnden har, utifrån sitt uppdrag, inga invändningar mot ett godkännande av sojabönan MON 87705 x MON 87708 x MON 89788 för livsmedel eller foder, samt import och bearbetning. Nämnden bedömer att sojabönan inte innebär risk för människors hälsa och miljön under dessa användningar. EU:s märkningslagstiftning ger valfrihet att välja eller välja bort livsmedel eller foder som innehåller den genetiskt modifierade sojabönan.

Bakgrund

Bayer Agriculture BV (och tidigare Monsanto Company), har ansökt om godkännande för utsläppande på marknaden av den genetiskt modifierade sojabönan MON 87705 x MON 87708 x MON 89788. Sojabönan har modifierats för att bli tolerant mot herbicider baserade på glyfosat och dicamba. Den har även ändrad fettsyraprofil med ökad halt av oljesyra. Ansökan omfattar användning av sojabönan som livsmedel och foder men inte odling.

Olja från den genetiskt modifierade sojabönan har 68 procent enkelomättad oljesyra jämfört med 19 procent i en icke-modifierad, 16 procent fleromättad linolsyra jämfört med 55 procent och knappt 3 procent mättad palmitinsyra jämfört med 12 procent i den icke-modifierade. Syftet med den ändrade fettsyraprofilen är att öka halterna av den enkelomättade fettsyran oljesyra och samtidigt minska halten mättade och fleromättade fettsyror (främst linolsyra), vilken gör att oljan lätt oxiderar.

Den förändrade oljesammansättningen i GM-sojabönan ger en ökad oxidativ stabilitet. Det leder till att oljan inte behöver bearbetas vilket ger bildning av transfetter, som kan ge ökad risk för hjärt-kärlsjukdomar.

Samtidigt är linolsyra en fleromättad essentiell omega-6-fettsyra som vi måste få i oss med födan. Vegetabiliska oljor är en viktig källa och en potentiell risk är att oljan från den genetiskt modifierade sojabönan, om den skulle ersätta annan vegetabilisk olja, skulle leda till brist på linolsyra hos konsumenten eller hos det djur som får den med foder.

GMO-panelen hos den europeiska livsmedelssäkerhetsmyndigheten (EFSA) har bedömt ansökan enligt de krav som ställs i förordning (EG) nr 1829/2003. Slutsatsen av riskbedömningen är att sojabönan är lika säker som de icke-modifierade sojabönsorter man jämfört med avseende effekt på människors och djurs hälsa om den används som livsmedel eller foder, och på miljön. Man bedömer att användning av olja från sojabönan inte ger näringsmässiga problem, vare sig för människor eller djur. EFSA:s vetenskapliga utlåtanden är publicerade i *EFSA Journal*, dels 2020 och dels 2024 där en kompletterande utvärdering av 90-dagars utfodringsförsök och en plan för utvärdering efter marknadsintroduktion utvärderats.

I och med att fettsyraprofilen ändrats i sojabönan menar EFSA att produkten bör utvärderas efter dess introduktion på marknaden, för att kontrollera att de näringsmässiga analyser som gjorts före marknadsintroduktion är i överensstämmelse med antagna konsumtionsmönster.

Etisk bedömning

Gentekniknämnden instämmer i EFSA:s bedömning att sojabönan MON 87705 x MON 87708 x MON 89788 inte utgör större risker för människors hälsa och miljön än en motsvarande icke-modifierad sojaböna. Inom EU kommer sojabönan användas som livsmedel eller foder, men inte odlas. Sojabönan är tolerant mot herbiciderna glyfosat och dicamba. Potentiella herbicidrester i sojabönan bedöms separat av EFSA. Då ansökan inte gäller odling bedömer inte nämnden eventuell påverkan av sojabönan under odling i dess ursprungsland.

Nämnden finner inte etiska aspekter som ger grund för invändningar mot ett godkännande av sojabönan. Den EU-gemensamma märknings- och spårbarhetslagstiftningen ger varje individ en valmöjlighet där den som så önskar kan välja eller inte välja att köpa produkter som består av, innehåller eller är framställda av den aktuella sojabönan.

Beslut om yttrandet fattades vid Gentekniknämndens sammanträde 2025-02-12, se protokoll från sammanträdet.

Céline Holmberg, ordförande

Annelie Carlsbecker, föredragande i ärendet.